

Let za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (185)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
steče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 184.

Chicago, Ill., 21. marca (March), 1911.

Leto (Vol.) VI.

SOCIALISTI OBSOJAJO VOJNO.

Oredni eksekutivni odbor socialistične stranke v Zedinjenih državah je pridružil zahtevi delavskih unij in lokalnih socialističnih organizacij, da imajo vsezne čete odpoklicati z meksikanske meje.

Eksekutivni odbor je izdal sledeči javni poziv:

**GLAVNI STAN SOCIALISTIČNE STRANKE
CHICAGO, ILLINOIS.**

**POZIV!
ODPOKLIČITE ČETE!**

7. marca je svignila vest po celi deželi, da je predsednik Taft ukazal, mobilizirati dvajset tisoč vojakov, četrtino stalne ameriške armade in jih poslati na mejo Meksike. Obenem je ukazal, da odrine več ameriških bojnih ladij s polno hitrostjo proti lukam obeh meksikanskih obrežij.

Ukaz je bil izdan takoj po zaključanju kongresa. Prišel je nenadoma, nepričakovano in povročil veliko razburjenje med ameriškim ljudstvom.

Kakšen namen ima ta militaristični cirkus? Kaj pomenja tako naglo mobilizacijo čet proti prijateljski sosednji državi?

Prva pojasnila, da nameravajo prirediti le vojaške vaje, so bila tako napačna in bedasta, da so jih takoj zanikali; poluradno pojasnilo, ki je sledilo, pa je glasilo, da hoče naša armada in mornarica zabraniti vtihotapljanje orožja in meksikanske ustaše in v slučaju "potrebe", čuvati ameriške interese. Pojasnilo je sploh tako, da mora vsak mir in svoboda ljubeči Amerikanec zardeti sramote.

Ljudstvo v naši sestrični državi Meksiki vodi odprto revolto zoper svojo vlado. Porfirio Diaz, predsednik Meksike, je po (šest in tridesetletnem) vladanju postal zli duh svoje dežele. Ustvaril je v republiki despotizem bolj barbarski kot je v Rusiji; proglašal se je za absolutnega samodrca nad ljudstvom. Uničil je dokraja svobodo volilnega prava, govora, tiska in zborovanja; izgnal, zapri v ječo ali pomoril je vse rodoljube, kateri so skušali, priboriti ljudstvu njegove pravice. Razdjal je deželo, izropal njeno bogatstvo in zasušnil je milione prebivalcev. Poštenih in pravih volitev več ni bilo nankaj, odkar je Diaz leta 1875 postal militaristični diktator v Meksiki.

Porfirio Diaz je vzdrževal svoje infamno gospodstvo nad 15 milioni brezpravnih podložnikov s pomočjo svojega vojaštva, policije, kamarije, a največ s pomočjo mogočne podpore od strani kapitalistov v Zedinjenih državah. Meksika s svojo veliko armado cenenege in molčetrpečega zasušnjena delavstva, Meksika s svojo zakonolomsko vlado dolarja — postala je paradiz za ameriške kapitaliste. Rudotopišniški trust, oljni trust, sladkorni trust, trust kavčuka in lesni trust našel je plodna tla v Meksiki. Wells Fargo Company ni je prisvojila monopol čez vse meksikanske zavojne pošiljave; železnice, zemlja in rudniki so večidel v rokah ameriških kapitalistov.

Rockefellerji, Guggenheimi in J. Pierpont Morgan imajo velikanska posestva v Meksiki. Henry W. Taft, brat predsednika Zedinjenih držav, je generalni konzul "National" železnice v Meksiki; stotine drugih ameriških trustjanskih magnatov je zainteresiranih v meksikanskih podjetjih. Skupna vrednost ameriških posestev v Meksiki se po vsi pravici lahko ceni na pol-črno milijardo dolarjev.

Ti ameriški "investorji" so vedno bili zvesti prijatelji Porfiria Diaza, njegovi partnerji pri ropu in zločinu, zavzemki v zasušnjevanju meksikanskega ljudstva.

Takih krivic in nasilja, kakršnega je počenjal Diaz s svojimi partnerji na Wall St., bi tako dolgo ne prenašal noben drugi narod. Meksikansko ljudstvo je še leta v največji nezadovoljnosti. Potrpečljivost je pa prikupila do vrhunca pri zadnjih predsedniških "volitvah", ko je Diaz vrgel v ječo svojega edinega protikandidata Francisca L. Madera, edinega moža, kateri je imel pogum, kandidirati proti staremu tiranu; Diaz je vrgel v ječo Madera, češ, da "ga je s svojo kandidaturo razžalil" in volilcem so s orožjem grozili, ako bodo volili sanj, nakar je bil Diaz v osmič "soglasno" izvoljen predsednikom. Takrat se je dvignilo ljudstvo v Meksiki.

Na vseh krajih dežele so ustali državljani z orožjem v roki, pripravljeni, da si pribere svobodo ali umirje za njo, kakor so ustali naši dedje pred več kot enim stoletjem. Moč ustašev je rasla z vsakim dnevom; meksikansko ljudstvo je bilo in je z revolucionarji, celó meksikansko vojaštvo se je tupatam odnevalo despotu na predsedniškem stolu. Časniki, dasi pod strogo cenzuro, so poročali o ponovnih meksikanskih čet — izkratka: Diazov tron se je pričel gugati, jasnilo se je nad Meksiko. In tedaj je pa predsednik Taft po-
gnal večje sile vojaštva na meksikansko mejo.

Gibanje vsezne armade ob meksikanski meji in zveznih bojnih ladij ob meksikanskem obrežju ima namen, ohraniti tiransko vlado Diaza in zadušiti nastajajočo meksikansko ljudstvo.

Proti temu nezaslišnemu brezpravju javno in naogorčnejše protestira socialistična stranka v Zedinjenih državah, ktera reprezentira čez šeststotino državljanov in volilcev.

V imenu ameriške revolucionarne preteklosti protestiramo najodločnejše zoper osramočenje in ponizanje naše republike, da opravija kosaško službo inozemskemu tiranu.

V imenu svobode in napredka protestiramo proti vporabi armade naše republike in potlačnje in zasušnjevanje ljudstva v sestrični republiki, ktero se bori za svobodo in človečanstvo.

V imenu delavstva v Zedinjenih državah protestiramo proti vporabi moštva in denarja te republike v zaščito t. zv. "ameriških interesov" v Meksiki. Izjavljamo, da ne vladati niti ljudstvo v Zedinjenih državah nima nobene posestva v Meksiki, a špekuliranje nekaterih ameriških industrialnih zatlačev nam pa še ne daje nikakršnega povoda za posredovanje v političnem prevratu tuje države, kterega vodijo ustaši na svojo lastno odgovornost.

Pozivljamo vse lokalne klube socialistične stranke in vse delavske unije in ostale organizacije naprednih državljanov, da namah skličejo javne shode in demonstracije in da protestirajo proti temu najnovšemu vladnemu zločinu. Od enega pa do drugega konca republike naj zagradi mogočni glas ljudstva:

ODPOKLIČITE VOJAŠKE ČETE PROČ Z MEKSİKANSKE MEJE!

Izvrševalni odbor socialistične stranke v Ameriki:

Victor L. Berer, James F. Casey, Geo. H. Goebel, Morris Hilquit, Robert Hunter, Lena Morrow Lewis, John Spargo.

J. Mahlon Barnes, tajnik.

ZAKAJ MORAJO DELAVCI BITI SOCIALISTI.

Fred Greer ima tvornico v Chicagu. Njegov oče je socialist. Ko ga je oče nagovarjal, zakaj ni bil tudi on socialist, odgovoril mu je sin:

"Oče, jaz sem tvorničar. Imam trideset do štirideset delavcev. Noben izmed njih ni socialist. Vsi so navidezno videti zadovoljni. Napravijo mi vsako leto \$5000 do \$6000 dobička. Ako torej moji delavci niso socialisti, čemu bi jaz bil? Ako so oni zadovoljni z razmerami kakršne so, čemu bi jaz bil še toliko bolj zadovoljen? Zakaj bi jih torej razburjal s socializmom?"

Te besede tvorničarja Greera so izvrstna lekcija za vse lenomisle-

če in zakrknjene delavce. Naravno, nobeden delodajalec, kateri naredi pettisoč dolarjev letnega dobička, ni tako neumen, da bi svojim delavcem odpiral oči, ako so "zadovoljni" z vsem. Ali Greer je toliko odkritosrčen, da prizna, da on bi bil socialist, če bi ne bil zadovoljen z razmerami; tako pa, ker mu drugi naredijo \$5000 dobička, je popolnoma zadovoljen. Delavci, kaj porečete k temu? Ali ste res z vsem zadovoljni? Ali vsek izmed vas naredi \$5000 dobička na leto? Ako ne, odkod torej zadovoljnost?

Pokonci zaspanci! Zmanite si oči in poglejte, kako brijejo norec iz vas. Pokažite kapitalistom, da zadovoljnost za vas ni, dokler so oni zadovoljni. Bodite socialisti!

MODERNI CRUCEFIX.

Predsednik Diaz je upeljal izjemno stanje v Meksiki, da tako iztrebi v svoji deželi revolucijo. Puntarje, ki se nočejo pokoravati kapitalističnemu izkoriščanju, ktero sčiti Diaz se enostavno obesi. — Casniška nota. — Chicago Daily Socialist.

ZAKAJ SE ZBIRAJO VOJAŠKE ČETE NA MEKSİKANSKI MEJI?

Zakaj je predsednik Taft poslal četrtino armade na meksikansko mejo? Zakaj ameriško vojaštvo pomaga Diazu, pogaziti revolucijo v Meksiki?

Pojasnilo:

S. Pierson & Son Incorporated je največja samostojna tvrdka, ktera ima podjetja v Meksiki. Henry W. Taft, predsednikov brat, je ravnatelj te tvrdke.

Generalni zvezni pravdnik Wickersham je bil, predno je postal član kabineta, ravnatelj pri American Hawaiian Company, ktera ima pogodbe za transport surovega sladkorja, ki prihaja iz Hawaii in se steka v rafinerije sladkornega trusta; sladkor transportirajo čez kontinent od Tehantepeca na Istmu. S. Pierson & Son poseduje tehauntepeško železnico.

Generalni pravdnik Wickersham je bil poprej tudi generalni zastopnik Morgan & Companije, predno je stopil v Taftov kabinet. Morgan & Co. je fiskalna agencija za obveznice (bonde), ktere je izdala Diazova vlada v Meksiki.

Dalje je bil Wickersham sodružnik odvetniške firme Strong, Cadwallader & Co. v New Yorku, ktere član je bil tudi Henry W. Taft. Ta advokatska firma reprezentuje ogromne finančne interese v Meksiki.

Wickersham je danes generalni zvezni pravdnik, Henry W. Taftov brat je pa predsednik Zedinjenih držav. S. Pierson & Son, Morgan & Co. in ostali špekulantje z Wall streeta čutijo, da s padcem Diaza pade tudi vrednost meksikanskih državnih obveznic in njih podjetij v Meksiki. Profit je v veliki nevarnosti — zato se je pa bratee Taft drage volje udal in

kapitalističnim špekulantom posodil vojaško armado in mornarico, da pomore Diazu, poklati meksikanske ustaše in da reši kup dolarjev — zlati kup profita v Meksiki.

Tako nastajajo vojne!

KAPITALISTI SE ORGANIZUJEJO. ZAKAJ SE NE BI DELAVCI?

Iz Bostona poročajo, da se namerava devetero rudniških družb v bakrenem okolišu gornjega Michigana (Copper County) spojiti s Calumet & Hecla Mining Co. v jedno samo družbo. Dotične družbe so: Allouez, Tamarack, Ahmeek, Seneca, Centennial, Laurium, La Salle, Superior in Osceola. Kapital spojene družbe naraste na 10 milionov dolarjev.

Tako se organizujejo kapitalisti. Kapitalisti vidijo, da v združitvi je moč, da imajo veliko več dobička, ako se združijo — sploh oni se prekleto dobro zavedajo svojega razreda. Kaj pa delavci? Ravno v Calumetu in okolici, kjer ima spojena Calumet & Hecla svoje rudnike, so delavci tako zanemarjeni in izkoriščani, da je groza. Toda sami so si krivi. Takih pasje ponižnih sužnjev ni z lepa najti v celi Ameriki kakor je ravno ogromna večina calumetskih rudarjev. Kakor da so okameneli na hudičevi "gmajni"! Da bi se organizirali? Nak! kaj bi pa "bosse" rekli! "Bossje" se pa le organizujejo, cele kompanije se lepo združujejo, ne da bi se brigali, kaj bodo delavci "rekli"! Ali so vas kaj vprašali kapitalisti če se smejo oni organizirati? O, rudarji calumetski, kdaj se vam bo zabliskalo v glavah! Posnemajte svoje gospodarje, posnemajte! Organizirajte se! Organizirajte se!

SOCIALISTI NA DELU.

Mestni svet v Milwaukee je 14. t. m. sprejel načrt za hipno pomoč brezposelnim delavcem v mestu. Onovijo se zopet občinske veselice; kterih čisti dobiček porabi mesto za direktno vposeljevanje delavcev in na drugi strani se najme posojilo \$200.000, ktera svota se porabi le za razna mestna dela. Ta dela bodo izvrševali izključno le brezposleci, kolikor se jih more porabiti. — Število brezposelnih delavcev v Milwaukee je letošnje zimo zelo naraslo. Brez mallega so pa vsi ti brezposleci prišli od drugod, ker so v svoji priprosti mislili, da v Milwaukee je sedaj dela dovolj za vsakogar, ker vladajo socialisti. Mnogoteri ne pomisli, da fabrike so v privatnih rokah kapitalistov, kterim socialistična uprava ne more nkazovati, koliko delavcev naj vposlijo. Župan sodr. Seidel je obljubil, da se bo mesto kolikor mogoče zavzelo za brezposelne, toda za vsakega, kateri pride v Milwaukee dela iskat, pa ne more skrbeti. In to je v današnjih razmehah kapitalističnega sistema samoobsebi umevno.

ČEMU SO ZAKONI?

Zakoni so danes zato, da obogatijo peščico ljudi. Ako ni to res, čemu potem kapitalisti podkupavajo zakonodajске poslance? Čemu drage volje plačnajo tisoče in milione dolarjev za gotove zakone? Mislite-li, da kapitalisti mečejo denar kar tjevendan? Milione dolarjev izdajo kapitalisti vsako leto za kontrolo zakonodajskih zbornice; oni že prokleto dobro vedo, zakaj. Oni vedo, da jeden sam zakon lahko obogati celo armado kapitalistov, a na drugi strani ravno isti zakon lahko siromaši milione delavcev. In to

Volitve!

Kandidatje socialistične stranke za mestno upravo v Chicagu.

WILLIAM E. RODRIGUEZ
unijški barvar
za župana.

JOHN CALVIN FLORA,
unijški mizar
za mestnega klerka

JOHN M. COLLINS,
unijški mašinist
za mestnega blagajnika

Polna aldermanska lista
Volitve 4. aprila 1911.

Slovenski delavci, glasujte za delavce!
Glasujte "straight Socialist ticket"!

Chicago delavcem!!!

je fakt. Kajti če bi tako ne bilo, potem je vseeno, ako imamo carja, kralja, cesarja ali predsednika in je vseeno, ako se sklene kak zakon ali sploh noben. Tako je in nič drugače. Toda ljudje so slepi. Delavci ne vedo, kje jih žuli čevlji. Proč s kapitalističnimi delavci-ropajočimi zakoni!

MILIONI ZA KRONANE CIGANE.

Kaj bi Amerikanci rekli ako bi kongres sklenil, da Amerika plača sto milionov dolarjev podpore evropskim kraljem in cesarjem? Ali bi ne vpili in prevpili "svetega Elijo"? Pa če bi kongres storil tako, ali bi ne bili dotični milioni izprešani z ameriškega ljudstva? "Neumnost!" bi rekel marsikdo, govoriti kaj takega je sploh bedastoča. T—a—a—k—o! Iz ameriškega ljudstva so pa le izprešani milioni in milioni dolarjev, ki gredo vsako leto v Evropo, da si ž njimi mastijo brade razni gnjili grofje, baroni, vojvode in ostala denarja lačna banda na kraljevski dvorih. To ni nič, kaj? Ameriški delavci ne pomislijo, da kopičijo milione, ki gredo z mnogimi bogatimi dedinjami v globoke žepe kronanih cigánov v Evropi. In to še ni vse. Milione in milione dolarjev gre v Evropo vsako leto v podobi najemnine in obresti. Evropski aristokratje — večinoma angleški — posedujejo velike palače v naših mestih, posedujejo dober del "naših" železnice, dober del "naših" rudnikov, zemlje in drugih "naših" podjetij. Amerikančji so res lahki. Za ves svet ne bi podpirali gnjile evropske rojalitete! Nak!

LISTU V PODPORO.

Cleveland, Ohio: Krožek slov. socialistov ob priložodu sodr. J. Zaverznika v Clevelandu \$1.30.
August Kužnik na imendan Joe Zalokarja \$1.00.
Ker je sodrug A. Kužnik vbil "Ameriko v Clevelandu" \$1.00.
Ker je urednik "Amerike v Clevelandu" pripoznal, da je neumen 25 et.

V nedeljo dne 19. marca nabral sodrug Zalelet v gostilni Frank Korčeta z raznimi izreki \$1.01.

Taft je dal povelje, da morajo vojaške čete odmarširati proti Meksiki, sam je pa šel z Rockefellerjem v Georgijo "golf" igrat. Miali si Taft: "Koljite se zdaj kolikor hočete, jaz se zabavam" ... Da, "suckerji", le koljite se!

SOCIALISTIČNA IZOBRAZBA.

Z naraščanjem socialistične stranke postaja vprašanje socialistične izobrazbe organiziranega delavstva od dne do dne bolj pereče. Komurkoli je na bodočnosti stranke kaj ležeče, mora priznati, da brez temeljitega socialističnega znanja ne dobimo podlage, na kateri bi bil mogoč trajen razvoj. Tako enostaven socializem vendar ni, da bi ga mogel delavec dovolj temeljito spoznati in razumeti brez nauka. Saj objema socialna vprašanje vse panoge življenja in to polje je tako obsežno, da ga ne more nihče objeti s samim čutom.

Nihče ne more biti prepričan socialist, če ne pozna socializma. In da nam zelo manjka takih prepričanih socialistov, da vsled tega tudi vsi naši vspehi niso taki, kakršni bi lahko bili in kakršni bi morali biti, je pač tako gotovo, da ni treba posebnih dokazov za to.

Delavec, ki res pozna in razume socializem, bo vedel, da za njegov razred ni rešitve brez socialnega preobrata. Njemu bo jasno, da je razredni boj neizogiben, da se morajo za ta boj zbrati vse delavske moči. Jasno mu bo, da mora delavstvo zmagati, če le more dograditi svojo organizacijo na političnem, strokovnem in gospodarskem polju. In če bo imel to spoznanje, ga ne bo nič na svetu moglo odvrniti od edine prave poti.

Nasprotno pa be delavec brez dobrega socialističnega znanja vedno nezanesljiv. Vsaka demagogija mu lahko postane nevarna. Če mu more nasprotnik postreči z lepšimi frazami kakor socialist — in to res ni težko — ga bo lahko premotil, ga bo lahko odvedel v drug tabor, tako razdeljal delavske enote, uničil delavsko bojno moč in tako z delavsko pomočjo osleparil delavstvo.

Lahko se pravi, da socialistov brez znanja sploh ni. Kdorkoli si domišlja, da je socialist, pa ne pozna socializma, se moti sam o sebi. Lahko je član strokovne ali gospodarske organizacije, lahko je prijatelj ali pristaš stranke, toda socialist še ni. Stranka se ne more nanj zanašati in nikdar se ne more vedeti, kateri veter ga odpihne.

Kakor demagogija nasprotnikov, tako tudi osebnih simpatije ali antipatije ne bodo mogle premotiti resničnega socialista. Kajti vedel bo, da so načela nekaj drugega kakor osebe. V organizaciji ne bo, ker so mu oči ali brki tega ali onega sodruga všeč, pa tudi ne bo uhajal iz organizacije, če mu obleka ali manire onega ali drugega sodruga ne ugajajo. Njegova disciplina bo utemeljena v spoznanju, ki ga bo varovalo vsake zmote temperamenta.

A še le kadar bomo imeli dovolj takih sodrugov, bomo lahko napredovali.

Kako naj jih pridobimo? To je vprašanje, kateremu se ne smemo na noben način več izogibati. Kajti čim več imamo pristašev, tem važnejše in aktualnejše je to vprašanje.

Težave so res velikanske. Zlo ni samo med delavstvom, ampak ima globoke korenine v slovenskem narodu sploh. Med buržoazi-

jo ni nič boljše. Le da nas to ne sme tolažiti. Delavstvo mora skrbeti zase, ker ne bo nihče drug skrbel zanj. In posebno socialistične izobrazbe mu ne bodo podajali ne liberalci, ne klerikalci, ne le zato, ker je sami nimajo, ampak tudi zato, ker niso tako na glavo padli, da bi si sami vzgajali nasprotnike. Kakor se mora delavstvo osamosvojiti na vsakem polju, tako tudi v izobrazbi.

Eno sredstvo delavske izobrazbe, o katerem smo že nešteto krat govorili, je časopisje. Temu je pri nas trdno postlano in sicer največ zaradi tega, ker izpolnjuje svojo pravo nalogo in ker je med našim ljudstvom premalo socializma. Odtod tiste večine tožbe, da so socialistični časopisi pretežki. Bila bi pa vendar največja nesreča, če bi se socialistični list hotel ravnati po teh tožbah, kajti tedaj bi ne smel biti več socialističen. Za vsakovrstne marne in čenč, če bi bila škoda vseh velikih žrtev, ki ji zahteva izdajanje socialističnega časopisa. To je itak že preobilno preskrbljeno v drugih časopisih. Socialističen list pa mora vzgajati socialiste. To je njegova naloga.

Toda list je le eno sredstvo. Važen je, ker trajno vpliva na svoje čitatelje in ker je vedno pripravljeno na boj z nasprotnikom. Enega pa ne more izpolnjevati: List ne more dajati delavstvu sistematičnega pouka. Tudi knjiga ne more tega, dasi je tudi ona zelo važen pripomoček.

Za sistematičen pouk je treba šole. Poizkušalo se je tudi s tem. Uspehi so bili doslej nezadostni. Razlogi so zelo enostavni. Primanjkovalo je učnih moči, primernih prostorov večinoma ni bilo sredstev, brez katerih se nič ne opravi, še manj. Največje zlo pa je menda to, da ni bilo prave organizacije, ki bi skrbelo, da se odpravijo nedostatki.

Z vsestransko dobro voljo bi se pa gotovo prišlo tudi tem težavam v okoliščini. Tudi za že obstajajoče organizacije, prav posebno za strokovne, je važno, da dobe njih člani boljše izobrazbo, ker se brez nje nikdar ne bodo rešili onega zla, ki ga najbolj čuti: Fluktuacije svojih članov. Če bi te organizacije resno pomagale, bi se lahko ustanovila učna organizacija, katere uspehi bi desetoro poplačali vsako žrtev.

O tem poglavju bo torej treba resnih besed.

"R. P."

ZAKAJ SE BORIMO SOCIALISTI?

Človek potrebuje za življenje hrano, obleko in stanovanje. Ako ima človek hrano, obleko in streho nad seboj, se je kaj lahko boriti za svobodo, sploh za najvišjo palmo kulture. Ako hočemo producirati hrano, obleko in stanovanja, moramo imeti stroje. Zemlja sama ne zadostuje za človeške potrebščine. Človeška delavna moč pridobiva surovine in živež iz zemlje, s tem da ustvari stroje, katere rabi pri pridobivanju živeža in surovin. Kdor je gospodar zemlje in strojev, gospodarji tudi s človeško delavno močjo, je gospodar ljudske svobode in človeškemu življenju.

Dandanes so pa stroji in zemlja zasebna lastnina manjšine, ki se hitro krči z vsakim dnem. Dokler s strojem lahko dela en sam človek, tedaj ni v stroju tiste velikanke sile, ki spreminja ljudske množice v tope sužnje. Ako pa strojni obrat postane konpleiran, da je za njega treba večje število izvežanih delavcev, tedaj vpliva na življenje širših ljudskih krogov. Lastniki takih strojnih obratov postanejo vladajoči razred.

In čembolj se krči število lastnikov strojnih obratov tolikor bolj raste njih moč. Ljudstvo postaja z vsakim dnem bolj odvisno od njih, nazadnje imenuje svoji lastniki le še svojo delavno moč: lastnina lastnikov strojnih obratov, ki jih nazivljemo kapitaliste.

Socialisti se pa ne strinjamo, da bi peščica ljudi vladala ves svet, odločevala in obsojala kar po cele narode na smrt vsled lakote, ako take odločbe koristijo kapitalistični manjšini. Socialisti pa smatramo kapitaliste za trote v človeški družbi, za ljudi, ki ne sejejo in žanjejo, marveč le uživajo,

ki so popolnoma nepotrebni za obstoj človeške družbe. Človeška družba lahko obstane brez kapitalistov, ker ne producira nič, ne izvršujejo duševnega in ročne dela, marveč jemljejo sadove drugim, ki so jih ustvarili z delom svojega uma in rok.

In delavci so tisti razred, ki v človeški družbi največ trpe vsled razredne kapitalistične vlade. In vsled tega so delavci največ intereso vani, da se spremenijo obstoječi družabni red in način proizvodnje, da se podružbajo (socializirajo) vsa obratna, prometna in proizvajalna sredstva, rudniki, premoškopi in zemlja, sploh tudi vsi naravni zakladi.

Danes se proizvaja brez načrta, kar tje v en dan. To nam pričajo gospodarske krize z groznimi vinki in posledicami za delavce. Kapitalisti dovolijo delavcem producirati v svojih podjetjih vsled divje in breznačrtne konkurence, če tudi je trg že prenapolnjen z blagom, nadejajoč se, da vničijo svoje konkurente. Dela se s polnim parom po deset ali še več ur na dan, ne zmeče se kaj bo z delavci, če pride kriza. Ko pribumi kriza, zapro tvornice, delavce spodijo na cesto, sami pa uživajo sadove, ki so jih stvarili delavci.

Za take razmere v človeški družbi niso socialisti. Proti njim mora biti tudi vsaki delavec, ki ni še prišel ob pamet.

Socialisti smo proti taki človeški družbi, v kateri se proizvaja divje. Socialisti smo proti temu, da bi eni delali po deset ur dnevno, drugi pa postopali in lenarili. Socialisti hočemo, da se delo razdeli med vse pravično. Kdor je zdrav in odrasel, naj dela, za možgani ali pa z rokami sebi in vsem drugim ljudem v korist, ako hoče živeti. Zdravih in močnih lenuhov ni treba v človeški družbi. Iz sreča pa privoščijo socialisti vsem lenuhom njih izdelke. Nihče jih ne bo zavidel radi njih.

Dajmo lenuhom, kar gre lenuhom, delavcem pa kar je njihov!

MIR PRED VIHARJEM.

Evo, nekaj dokazov, ki nam znajo sedanjih in prihodnjih položaj industrije.

Trgovski potnik (za jeklo, železo in drugo), ki zastopa trdno vredno 35 milijonov dolarjev, je rekel osim veletrgovcem: "Osem let delam za tvrdko, pa še nisem doživel tako slabega januarja kot letos." Pritrdili so mu vsi. In nadaljeval je: "V zalogi imamo še 33 in eno tretjinko odstotkov kupljenega blaga v zadnjem letu; približno 12 in ena polovica odstotka pa še ni plačanega, ki smo ga prodali v minolem letu."

Neki drugi trgovec, ki je v trgovski zvezi s Standard Oil družbo je rekel: "Pet let sem v zvezi z družbo. Ali tako slabega leta še nisem doživel."

Neki mormonec, ki obdeluje vinograd "svetnikov poslednjega dne", se je izrazil: "V New Yorku sem govoril s svojim prijateljem, ki je v tesni zvezi z največjimi bankirji. Povedal mi je, da denar postaja to leto redek na trgu, da bodo zapadne banke skoraj ostale brez njega."

Železniški strojevodja D. R. G. družbe je dejal: "V oktobru minolega leta smo v Denveru imeli železniškega osebja za 32 vlakov; en mesec in pol kasneje pa le še za enajst vlakov. Skoraj dva tisoč praznih hiš stoji sedja v Denveru."

Mir nastaja pred viharjem. Mir nastaja v industriji pred krizo — pred polomom. Nekateri kapitalisti trdijo, da je kriza neizogibna, da že trka na duri, drugi zopet pravijo, da pojde mimo nas.

Kdo ima prav, kdo govori resnico? Kdo naj ugame? Delavci ne morejo izreči pozitivno eno ali drugo, ker nismo gospodarji industrije in denarnega trga. Kapitalisti bodo prikrivali krizo do zadnjega. Eni se bojijo, da jih kriza vrže zopet v proletarijat, drugi pa vedo, da bo kriza odebela njih denarni mošnjček. Delavci niso zvedeli za krizo, ko bodo kapitalisti drug za drugim zapirali tvornice in bo banka bankrotirala za banko, na naše duri bodo pa trkali zopet beda, revščina in lakota.

Prijetna pesem življenja se danes poje po — banknotah.

Dopisi.

Cleveland, Ohio.

Cenjeni sodrug!

V nedeljo 12. marca smo imeli v Korčetovi dvorani javen ljudski ishod. Vzlic temu, da je bilo vreme slabo, se je shoda vdeležilo približno 300 oseb. Med poslušalci je bilo tudi mnogo žensk, kar dokazuje, da se tudi ženske zanimajo za delavsko gibanje.

Sodr. Jurman je s kratkim in jedrnatim nagovorom otvoril ta shod. Prvi je dobil besedo soodr. Zavertnik iz Chicago.

Govoril je o vzrokih izseljevanja.

Bičal je nerodno, hlapčevsko in izdajalsko politiko narodno liberalnih in klerikalnih poslancev vseh avstrijskih poslancev, ki je največ kriva, da se avstrijski narod selijo v tolikem številu v Ameriko. Narodno liberalni in klerikalni poslanci ne privolijo strokovne šole. Hlapci habsburške rodovine so, ki pije živjensko kri avstrijskim narodom. Kedar je pa treba glasovati o vojaškem proračunu, tedaj se pa stepejo v državnem zboru, da je vladi mogoče s pomočjo paragrafa 14 naložiti ljudstvu nove davke za vojaške potrebščine. Govornik se je pečal tudi s slovensko univerzo v Ljubljani in razkrinkal humbug klerikalne večine v kranjskem deželnem zboru. Prešel je taktko na ameriške razmere in socializem. Razobložil je, da je delavec v Ameriki isti suženj kapitalistov, kot je bil v stari domovini, potem je pa obračunal z nasprotniki socializma, ki lažejo, da so socialisti breznačrtni in brezverski sodruga, ki hoče upeljati svobodno ljubezen in razdeliti premoženje med seboj. Končne besede je pa posvetil delavskemu časopisju. Že tekot govora so mu poslušalci burno pritrdjevali. Ko je pa dejal: "Slovenske meščanske časnikarje, so še le delavski listi prisilili, da so pričeli spominjati štrajkujočih bratov v Westmoreland Pa. Ako bi ne bilo "Proletarca" in "Glasila", bi meščanski listi zopet beručili za napol podrtne turne, zastave in trakove v stari domovini. Tako so pa primorani pisati za štrajkarje, ako nočejo zgubiti svojih naročnikov." je nastal v dvorani silen in buren aplavz.

Govornik je končno opominjal navzoče, da se morajo organizirati politično in gospodarsko kot razred, ako hočejo, da padejo kapitalistične razmere in se uveljavi socializem.

Za njim je govoril soodr. Rutenberg, tajnik okrajne socialistične organizacije v Cujahoga okraju v angleškem jeziku. Govoril je o razrednem boju in pojasneval je, zakaj je ameriška vlada poslala svoje čete na mehiškansko mejo in razmotrival je točke socialističnega občinskega programa.

Besedo je dobil soodr. A. Kužnik. Priporočal je navzočim politično in gospodarsko razredno organizacijo. Vmes je pa podal nekaj slik o trpljenju in mukah delavcev v današnji kapitalistični človeški družbi.

Za njim so nastopili trije drugovi "S. L. P.", ki imajo svoje zatočišče v "Radnički Borbi", ki rešuje socializem po svoje. Stavili so soodr. Zavertniku razna taktična vprašanja, ki s predmetom, o katerem je govoril soodr. Zavertnik, niso bila v nobenem stiku. Zavertnik jim je najprvo odgovarjal stvarno. A ker so prihajali ponovno z enimistimi vprašanji, jih je prijel satirično. V dvorani je nastal splošen smeh; poslušalci so "drugove" pozdravljali z ironičnimi mejklicami, ki so zopet rodili smeh. S tem pa "drug" Džigorski ni bil zadovoljen. Hotel je samega sebe blamirati do kosti. Vprašal je še enkrat za besedo in jo dobil. Zavertnikove potrpežljivosti je bilo pa tudi konec. Razkrinkal je "druga" kot navadnega ne veniča, komur niso znani gospodarski boji in zgodovina socialističnega gibanja v Ameriki, komur so volilni zakoni posameznih držav v ameriški republiki španska vas. Ko se je pa Zavertnik obrnil proti "drugu" in mu priporočil, da naj čita zgodovino socialističnega gibanja v Ameriki, naj pazno proučava volilni zakon posameznih držav, predno nastopi javno in obrekuje socialistično

stranko, ker drugače je podoben prednemu dečku, ki pokaže odrašenemu človeku osla, da potem zbeži, je nastal po dvorani takšen smeh, kot če bi kdo zalučal med občinstvo bombo - smehljivko. "Drug" so pa leteli klic v obraz: "Pojdj dol! Zakaj pa hošiš na oder ako nič ne veš? Uči se! Ali hočeš slovenske delavce spremiti v skebet? Pojdj se solit!" Trem "drugom" od S. L. P. pa ne smemo zameriti. Zmožni so popolnoma le srbskega in hrvatskega jezika, iz česar zaključimo, da niso do pičice razumeli Zavertnika, saj drugače je skoraj nemogoče, da bi prihajali s takimi bedastostmi v javnost. Mi upamo, da se poboljšajo in da bojo kmalu člani socialistične stranke.

Jugoslovanski soc. klub je na tem shodu prvič stopil v javnost. Z vspehom smo lahko zadovoljni. Razpečali smo mnogo socialističnega čtiva, za štrajkujoče brate v Westmorelandu in je prebitka \$12. Želeli je le, da bi se taki shodi prirejali večkrat in vselej menjal tudi predmet govora. Posebno mladim sodrugom, ki imajo dar govora, je priporočati, da se pridno vdeležujejo debat na klubskih shodih.

Socialisti moramo v javnost, ako hočemo, da socialistična načela prodro v najširše kroge slovenskih delavcev v Ameriki. To se pa najlaglje doseže z razširjenih soc. čtiva in javnimi shodi.

J. M.

Kenosha, Wis.

Cenjeno uredništvo!

Zopet sem se namenil poročati o tukajšnjih razmerah.

V tukajšnjem mestu je 9 socialističnih klubov devetih različnih narodov. Ker smo glede organizacije trdni, smo sklenili, da združeni nabavimo svojo dvorano. Uspes posvetovanja je bil ta, da smo kupili privatno šolsko poslopje in sicer za svoto 5000 dolarjev. Gotovo se bo to komu čudno zdelo od kod smo dobili toliko svoto, ne da bi pošiljali v svet kake okrožnice ali prošnje za gradnjo doma, kakor je med nami v modi.

Poslojpe je že na polovico plačano, a nismo šli na posodo niti k Rockefellerju. Poslojpe se splačuje s prodajo delnic, katere so po \$10. Vsa od sodrugov ima po eno teh delnic, in eni tudi več. Delnice se plačujejo tudi na obroke po 50 et, ali en dolar na teden. Kadar je kdo uplačal svoto \$10, pa dobi delnico. Dne 25. febr. je bila slavnostna otvoritev tega socialističnega doma. Slavnost je otvoril soodr. H. Denis s primirnim nagovorom, za njim je pa govoril o pomenu združenja soodr. Minkley, alderman v Milwaukee. Z dvorano za obdržavanje sej je združena tudi čitalnica.

Marsikdo bo mislil, da je to mogoče le v Kenoshi, toda jaz mislim, da se da to povsod izvesti, le solidarnosti in organizacije je treba.

Tudi ne rečem, da so tu vsi slovenski delavci zavedni in da so organizirani v socialističnem klubu; ne, še je precej taceh, ki niso ne tič ne miš, ali z drugimi besedami, ki imajo še mreno na očeh, ampak na te se ne gleda. Če bodo hoteli biti vpoštrevani, bodo morali priti k nam; mi ne pojdemo k njim!

Naša hala je odprta vsem, kdor se hoče izobraziti in da ima smisla za organizacijo. V hali je električna razsvetljava in vse moderne udobnosti, ktere se pri takih stavbah zahteva. Jaz bi svetoval našim ljudem, ki se drže še v stran od nas, da gredo malec v Halo, mogoče jim zna elektrika prisvetliti v možgane.

Pozdrav na vse sodruge!

Ig. Radovan.

Adamsburg, Pa.

Cenj. sodrug urednik!

Premogarski baroni v Westmoreland, so še vedno trdovratni; niti ne zmenijo se, da bi nam dali naše pravice do življenja. Eno stvar smo pač dobili, to je, da imamo unijske policaje, kateri nas vsaj ne gonijo, kakor so nas deputij šerifi.

Preje nismo smeli niti skupaj korakati, sedaj se to pa je lahko zgoditi. Tak demonstrativni marš smo imeli dne 27. febr. Od zdaj v

naprej bomo marširali do naše popolne zmage.

Rojaki, ki so brez dela, naj nikar ne hodijo semkaj, ker bi bili prisiljeni skebati in nam kvariti boj za boljšo bodočnost. Ko bo štrajk končan, pa lahko.

Pred kratkem smo ustanovili socialističen klub. Ampak Slovencev je tukaj še mnogo, ki so trde glave, in ne vedo, da je to edina stranka delavcev.

Ti starokopitneži se boje, da bi bili vsled tega kvitani, če bi spadali h klubu. Ne vidijo pa ne, da so jih kapitalisti kvitali vseno in da so kvitani vseeno, če spadajo kam ali nikamor. Ker je temu tako, potem je bolje, da se ljudje zavedajo tega in se organizirajo.

Pred nekaj tedni je v tem kraju zgorel kompanijski haus. Naravno je kompanija takoj sumnila štrajkarje in je dala vsled tega slediti zločince krvnim psm. Pse so prigrali direktno pred hišo štrajkarjev, kateri pa niso kazali nobenega razkritja in niso hoteli iti v vežo, vzlic temu, da so jih šerifi nabijali s pasovi. Konečno so porušili vrata s silo in udrili v hišo, a psi so jo takoj ubrali ven, naravnost k mesarju, kjer je uhajal duh suhih klobas in pa šunk. Sumnja je vsled tega odpadla od štrajkarjev.

Revščina in beda je v tem kraju velika in vse to radi tega, ker nam preobčestni premogarski baroni — lenuhi ne privolijo naših zahtev.

Želeč Proletareu mnogo vspeha, ter pozdravljam vse zavedne delavce.

John Košir.

Oregon City, Oregon.

Cenj. soodr. ured. "Proletarca!"

Če se z delom ne začne, tudi ne more biti o njem govora. Tak smo mislili tudi tu glede ustanovitve socialističnega kluba. Govorilo se je sicer dosti semtertje jaz sem socialist itd, a zagrabiti se le ni hotelo, da bi se organiziral soc. klub. Konečno smo šli na delo in 22. jan. ustanovili zaželjeni klub, katerega smo priključili Jugosl. Soc. Zvezi v Chicago. Lahko si mislite, da je to zmenirilo klerikalne šlape, za katerih dejanje pa se zavedajo delavci v klubu toliko zmenijo, kot za lanski sneg. Klub dobro obstoji in bo še boljše, ker smo na zadnji seji zaključili, da naj vsak član pridobi za prihodnjo sejo vsaj po enega novega člana. Naš napredek je odvisen najpreje od dobre organizacije. Če bi se delavci bolje družili, bi kapitalisti že davnaj spoznali, da jim bije zadnja ura. Toda delavci se nečejo politično družiti, oni raje glasujejo za kapitaliste. Tako se dogaja danes še v veliki večini. Tako je bilo tudi v jeseni tukaj. Zmagali so demokrate in časopisje poročajo, da si delavci niso še nikdar zbrali slabejšo vlado nego li v jeseni. Noben način nočejo delavci se dobro. Tukaj je kandidiral state senatorja W. E. Dimick, je pred volitvami obljubil, da zastopal osemurni delavnik za žavo Oregon, in da bo vse najboljše za delavce. Res, Dimick je izvoljen, ampak ostalo je vse starem. Kapitalisti in njih denar so zmagali, gromenje Dimick utihnilo, po fabrikah se dela 14—18 ur, kakor preje. Splošno se pa govori, da taceh lumparjev se sploh še ni godilo v Oregonu; zbornice kot sedaj.

Vse to jasno priča, da je treba, da se delavstvo organizuje na svojo pest v političnih klubih, kajti le na ta način bo kos svojim nalogi in gospodar svojih razmer. Socialističen pozdrav!

Organizator soc. kluba št. 40.

Virden, Ill.

Sodrug urednik!

Premogarske razmere v tem kraju in kakor se čuje po celem Illinoisu, niso take, kakor se je pričakovalo v jeseni, ko so začeli premogarji po večmesečnem štrajku zopet delati. Tistikrat se je splošno mislilo, da bodo premogarji po štrajku gotovo delj časa delali s polno paro, kar se pa ni zgodilo. V mnogih premogokopih so v zadnjih dveh mesecih s poslovanjem popolnoma prenehali; v drugih je pa komaj polovico delavnih dni. To je: eni delajo štiri, drugi po tri, eni pa dva ali eden dan v tednu.

Takaj sta dva premogokopa, v enem se dela po tri ali štiri dni v

...u drugom pa so v poslov-
...pred nekaj tedni popolno-
...prenehali. Iz tega lahko vsak
...na kakšnem stališču se
...premogarji. Nekateri
...so še celo tako zaslepljeni
...neumni, da pripisujejo to sla-
...bo poslovanje zadnjemu štrajku.
...Trdijo namreč, da so družbe zgu-
...bile lansko leto vsa večja naročila
...zaradi štrajka. Ne vejo pa, da so
...premogarji v Indiani, Ohio, Pen-
...sylvaniji, West Virginiji ali po
...zapadnih državah, na ravno tako
...slabem stališču, kakor mi tukaj
...v Illinoisu. Pravi vzrok slabega
...poslovanja je, da mi več premo-
...ga nakoplujemo, kakor ga različne
...tovarne, železnice in druga raz-
...novrstna podjetja porabijo. Go-
...tovo, precej velik kupček bi ga
...mi delavci porabili, ako bi ga ime-
...li s čim plačati. Tako smo pa pri-
...morani večkrat v hudem mrazu
...prebivati v mrzlih sobah, v katerih
...nimamo niti peči. Na splošno
...je pa nam premogarjem odzovni-
...lo, da bi se kedaj delali s polno
...paro, to je, da bi se kedaj delali
...po vseh rojih celi delavni čas, po
...48 ur na teden. Nasprotno pa nam
...je pričakovati še bolj slabih in
...kritičnih časov. Omenil sem, da
...mi nakoplujemo že sedaj lahko s
...temi stroji veliko več premo-
...ga, kakor ga potrebujemo. Sedaj se
...pa zopet poroča, da je eden delav-
...ca iznašel tak stroj, s katerim
...dva premogarja lahko naložita v
...osmih urah petdeset do sto petde-
...set ton premo-
...ga. Ako je to resnič-
...no, potem bo najmanj, iz med
...deset premogarjev, osem vrženih
...na ulico, med njihove brezposelne
...tovariše. Resnica je, kar je rekel
...sodr. Warren: "Naša preteklost
...je žalostna in krvava, bodočnost
...je temna in nepoznana, polna bo-
...jev za obstanek življenja." Naša
..."United Mine Workers of Ameri-
...ca" organizacija ima več težkih
...problemov pred seboj, med temi
...je brezdvomno najvažnejši ta:
...Kaj naj se stori za naše brezpo-
...selne tovariše. Ako želi naša or-
...ganizacija v resnici kaj storiti za
...brezposelne tovariše, se mora
...brezpogojno prijeti druge takti-
...ke. Naše delovanje se mora po-
...polnoma predrugačiti, ako hoče-
...mo, da ne izginemo s površja. Ka-
...kor rečeno, brezposelnost je že
...sedaj velika in dela precej skrbi
...nekaterim organizacijam in poli-
...tikarjem, v resnici je pa še večja,
...kakor se jo nekateri predstavljajo.
...Namreč, ako bi mi premogarji de-
...lali s polno paro, to je po 48 ur
...na teden, nakoplujemo že sedaj s
...temi stroji v štirih mesecih toliko
...premo-
...ga, kolikor ga potrebujemo
...celo leto.

Tovariš premogar, to niso san-
...je. To je žalosten a resničen polo-
...žaj v katerem se sedaj nahajamo
...in kateri bo gotovo še slabši, ako
...ne storimo kakega revolucionar-
...nega koraka, kateri bo popolnoma
...predrugačil naše stališče in
...naš položaj.

Z veseljem poročam, da so se
...zadnji čas premogarji začeli pre-
...cej zanimati za socializem in da
...že skoro ni več naselbine, v kateri
...bi ne bilo socialističnega
...kluba.

Za socializem,
Frank Podboj.

Izjava.

Ker me je Tone Prešeren napa-
...del v javnem lokalu s priimki
..."skeb", ne da bi dokazal, da sem
...kje kedaj skebal, smatram nje-
...gove besede kot zlobno laž in bla-
...tenje mojega značaja vedoma. I-
...menujem ga torej lažnikom in o-
...brekovačem tako dolgo, dokler
...ne dokaže oziroma ne prekliče
...dotične trditve v javnosti.

Gabriel Vouk,
krojaški pomočnik.

VPRAŠANJE IN ODGOVORI.

Koliko je socialističnih časopisov v
...Ameriki? Ali jih ni več kot je bilo
...omenjenih v petletniški izdaji "Pro-
...letarca"?
—Clenceo, O.

Gotovo jih je več. Mi smo v
...petletniški izdaji "Proletarca"
...našteli le tiste liste, ktere oglaš-
..."Official Monthly Bulletin of So-
...cialist Party" in kateri dohajajo
...redno na glavni stan stranke. V
...resnici pa danes izhaja v Ameriki
...čez 50 socialističnih listov v raz-
...nih drugih jezikih, skupaj brez
...malo stotina časopisov. Med temi
...je osem dnevnikov in dvanajst
...mesečnih revij, ostali so tedniški
...in polmesečni. Samo v Chicagu
...izhaja 18 socialističnih listov.

JUNCITIS IN TELECITIS.

Tretji stadij.

Deževalo je. Vreme je bilo ki-
...slo, kot je bil čmeren obraz Crip-
...vega Lojzeta, urednika "Amerike
...v Clevelandu", ko je stopal preko
...St. Clair ceste v svoje svetlišče,
...kateremu je dal v trenutku dobre
...volje visoko doneče ime: uredni-
...ška soba.

Lojze je prihajal iz nekega ljud-
...skega shoda, na katerem so go-
...vorili socialisti. Imel je trden sklep,
...ko je odhajal na shod, da narod-
...nim izdajcem potegne krinko raz
...obraz. V duhu je sam s seboj raz-
...pravljaj, da bodo poslušale deli
...debele oči, ko jim za zajuterk
...prinese fijakarskega konja na
...krožniku. "June v veliki družins-
...ki skledi bo pa napravil tak vñ-
...nek, da se bodo socialistični go-
...vorniki poskrili pod mizami, sto-
...li, klopmi in odrom. Za zadnjo
...zabeljo — nekakšne oevirke" iz
...pasje masti, si pa prihranim nem-
...ške vojake," je modroval Lojze,
...ko je vstopil v dvorano, v kateri
...se je imel vršiti shod.

Prostorna dvorana je bila zasa-
...dena. Ob straneh so pa stali de-
...lavci v skupinah in čakali, da
...sklicatelji otvorijo shod. Lojze se
...je srečno preril skozi skupino, ki
...je stala ob vhodu. Čelo mu je po-
...stajalo vroče, srce je gibalo tako
...močno, da je čul njegove udarce,
...ko je z izbuljenimi očmi iskal sko-
...zi velike naočnike sedeža, da se
...izogne vprašajočim očem velike
...množice, ki ga je s prodrljivimi
...pogledi vprašala: kaj hočeš?

"Prinašam vam fijakarskega
...konja, nemške vojake in junca,"
...je tiho in bojazno nekdo govoril
...v njegovi duši; njegove oči so pa
...plaho iskale odgovora v vpraša-
...joči množici, ki je kot ogromna
...pošast s stoterimi rokami stezala
...svoje roke po njemu, da mu vz-
...me fijakarskega konja, nemške
...vojake in toliko mu priljubljene-
...ga junca.

Odleglo mu je, ko je sedel na
...stol. Čutil je, kot bi se mu odvalil
...težak kamen od srca, ko so se
...vprašajoče oči množice obrnile
...proti odru, kjer je pričel govoriti
...prvi govornik.

Poslušal je. Najprvo nepazno,
...nekam nervozno, pa boječe. Ne-
...kotranji glas mu je pripovedoval,
...da se mora nekaj zgoditi, kar on
...ne pričakuje. In zbolelo ga je v
...sredu, kot bi ga kdo sunil z nožem.
...Občutil je, da se bolečina širi
...navzgor proti glavi, da se hoče za-
...jesti v njegove možgane, v katerih
...kraljuje trojica: fijakarski konj,
...nemški vojak in junca.

"Nočem v norišnico", se je zo-
...pet nekdo oglašil v njegovi duši.
..."Nočem, nočem — — —"

Na čelo mu je stopil mrzel znoj,
...noge in roke so odvrvenele, kot bi
...mravljinice lezli po njih, telo se je
...pa treslo v vročinski mrzlici, oči
...so se širile in iztopale iz lobanje
...in slednjič obvisle na govorniku,
...ki je neusmiljeno mrevaril fij-
...karskega konja in nemškega vo-
...jaka.

"Ne boš, ne boš," je nekdo ta-
...ko močno zakričal v njegovi du-
...ši, da se je ustrašil. "Le ožigasio
...izdajalsko delo liberalnih in kleri-
...kalnih poslancev; dokaži stokrat,
...ako hočeš, da liberalni in kleri-
...kalni poslanci vlečejo narod za
...nos in da so krivi vse nesreče slo-
...venskega naroda; le vzemi mi fi-
...jakarskega konja in nemškega
...vojaka, saj imam še junca, s katerim
...ti posvetim v dno duše, da boš
...osramočen odhajal iz dvorane,"
...je zarajalo v njegovem sre-
...su tako silo, da so se pričele zopet
...zgubljati mračne gube na nje-
...govem nizkem čelu.

Govornik na odru je neusmiljen
...človek. Smeji se poredno, ko ob-
...činstvo z burnim ploskanjem po-
...kopava fijakarskega konja in
...nemškega vojaka — ideal Lojze-
...ta.

Lojzetu prihaja slabo, neka taj-
...na boleat kljuje v njegovih mož-
...ganih in mu kot črv razjeda du-
...šo, ko zapazi, da se je po pogrebu
...fijakarskega konja in nemškega
...vojaka lotil njegovega svetega
...junca, katerega je vedno po božje
...častil, kedar je sameval v uredni-
...ški sobi. Takrat je svojemu svete-
...mu juncu delal globoke priklone,
...kot nekdaž stari Egipčani biku
...Apisu.

Sprva mu je neki notranji glas
...velevaj, naj protestira proti go-
...vorniku, ki počasi reže svetega
...junca, ker je tako delo v proti-
...slovju z humaniteto. Ali takoj se
...je oglašil nekdo drugi v njemu in

ga opozoril, da se bo blamiral, če
...le odpre svoja usta. Stianil je ust-
...nici in se zaklel, da ne bo govoril
...in protestiral, magari, če govornik
...še pol ure reže in mrevari junca,
...da ga le ne ubije.

Govornik je poreden in muči
...Lojzeta. Junca sleče kožo, loči po-
...časni meso od kosti, izreže mu drob
...in ga vrže Lojzetu, ki se tako pre-
...straši, da skoraj zleze pod stol in
...ne vidi in ne sliši nič, kaj se vrši
...okoli njega.

Nakrat zagrmí po dvorani bu-
...ren aplavz, ki pokliče Lojzeta zo-
...pet v realno življenje. Množica
...ploska, močno grmenje vdarja ob
...stene, da se zopet takoj vrača na
...Lojzeta, ki bolešno zre
...pred se, kjer sveti junca leži mr-
...tev in se ne gane.

V Lojzetovi duši nekaj počí.
...Udarec je prišel prehitro za nje-
...govo dušo. Pričakoval je vse, le
...o junčevi smrti se mu sanjalo ni.
...A zdaj leži njegov najsvetejši
...ideal mrtev pred njim. Solze so
...zalile njegove velike, malce kalne
...oči, na naočnike je pa legla lahka
...meglena plast, ki mu je jemala
...vid. Najrajše bi zajokal na glas,
...a sram ga je pokazati svojo glo-
...boko bol občinstvu, ki se mu reži,
...smeji in krohota. Lojze nehote
...stisne pest v žepu. Najrajše bi
...vdaril prvega. "Ali kaj hoče?"
...Kdo mu naj pomaga, ko je sveti
...junca mrtev?" zablisne v njegovih
...možganih.

"Ali nekaj se mora zvršiti,"
...ga opomni notranji glas.

Lojze pograbi klobuk in plane
...iz dvorane, kot bi stopal peklen-
...šček za njim, v njegovih možga-
...nih pa kroži misel, da se krvavo
...maščuje nad socialisti, ki so mu
...vbili trojico: fijakarskega konja,
...nemškega vojaka in junca.

Zdaj sedi Lojze v uredniški so-
...bi. V levici drži cigareto in gleda
...kolobarje-dima, ki se širijo proti
...stropu, dokler se ne zgubijo v me-
...gli dima, ki visi kot tanjka in pro-
...zorna meglena plast pod stropom.
...Satanski usmev mu leži okoli
...usten, ki se navadno razliva po
...obrazih oseb, ki so zrele za bla-
...znico.

"Ha, ha, ha," se zakrohoče na
...glas, da glas hiti po vseh kotih,
...okolo stolov in pisalne mize in se
...vrača zopet k Lojzetu, da Lojze
...misli, da je še nekdo drugi v sobi.

"Ne bodete — — ne — fija-
...karski konj, nemški vojak in junca
...so še živi," govori na glas z ne-
...kom, katerega ni v sobi. "Obndim
...jih v Ameriki v Clevelandu".
...Lumpje, povem vam javno, da ste
...lumpje — — ha; ha — — dasi niste
...bili poleg, ko sem premaknil bla-
...gajno slov. čitalnice v Clevelandu
...kar v New York. Nesel sem jo
...sam — — vi — — vi ste pa lumpje
...— — lumpje ste socialisti, ker ste
...mi vbili fijakarskega konja, nem-
...škega vojaka in junca, da ne mo-
...rém ž njim slepariti slovenske de-
...lavce v Ameriki. Lumpje ste — —"

Pero je zaškripalo. Lojze je
...prešel iz drugega štadija nevarne
...možganske bolezni juncitis in te-
...leticis v tretji.

POZOR!

Proda se dobrourejeni saloon,
...radi odhoda v drug kraj. Oglasi-
...ti se je pisмено pri Joe Omahan,
...1153 Main St., La Salle, Ill.

Priporočajte in širite jugoslo-
...vansko socialistično časopisje v
...Ameriki: "Proletarec", "Radni-
...čka Straža", "Svetlo", "Na-
...rodni Glas".

Skladišče čevljev

za dame, moške in otroke

Domača tvrdka

Izdeluje nove čevlje po meri in prevzame vsa
...popravljalna dela, spadajoča v čevljarstvo obrt!

Za obila naročila se priporoča al.
...občinstvu

JOSIP JECMENJAK, lastnik
1831 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

NAJBOLJŠA KUHINJA!

Billiards, Pool Table, Prenočišča za potnike.

Jedi pripravljene po domače.

Odprto po dnevi in po noči.

P. Perič, 1412 W. 18. St., Chicago, Ill.

Stranka

Pozor!

Indianapolis, Ind. 3. 13.

Sodrug! Naš list je naše naj-
...močnejše orožje! Njegujmo ga!
...Podpirajmo in širimo ga! Agiti-
...rajmo, da bo "PROLETAREC"
...še večji in močnejši! Delavstvo
...brez svojega časopisja je kakor
...življenje brez solnca.

Importiran starokrajski
...tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Im-
...portirane cigare in cigarete. Vse
...pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,
1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

POZOR! POZOR!

IG. KUŠLJAN
GOSTILNICAR

229-1st Ave. Milwaukee, Wis.

Ima najbolje pišče in vedno pripravljene pri-
...prizetke, po zmernih cenah. — Lokaln in potujoči
...rojaki — dobrodošli!

Proslava pariške komune, ki jo
...je priredil jugosl. socialistični
...klub št. 1 je, kakor vsako leto,
...tudi letos dobro izpadla. Veseli-
...ca je bila dobro obiskana in se
...je završila z gmotnega in dušev-
...nega stališča v popolno zadovolj-
...nost občinstva in članov kluba.

Dvorana je bila lepo in primir-
...no okinčana, jugosl. tamburaški
...zbor "Sloga" je udarjal izvrstno
...in pevsko zbora "Sloboda" in
..."Orel" sta pela lepe komade z
...dobrim uspehom.

Najbolj zanimiva točka na pro-
...gramu je bila brezdvomno igra
...emodajanka: "V boju za vsak-
...danji kruh", ki je, povedano od-
...krito, izpadla bolje, nego se je
...pričakovalo.

Če bi se igralo večkrat bi šlo
...brezdvomno vse bolj gladno.

Občinstvo je bilo s proslavo za-
...dovoljno. Čistega dobička bo o-
...krog \$45.

Breezy Hill, marc 16.

Sodrug urednik!

Prosim priobčite v "Proletar-
...cu" to le:

Dne 26. marca t. l. priredimo
...tukaj veliko mladeniško veselico,
...na katero vabimo vse slovenske
...delavce iz sosednih naselbin, da
...se udeležijo v velikem številu. Ka-
...kor nam je znano iz "Proletar-
...ca", se mudi sedaj v Kansas tu-
...di sodr. J. Bratkovič, ki je na
...potu za list in bo pri tej priliki
...prav gotovo prisustvoval veselici.
...Ob tej priliki bo gotovo kaj go-
...voril o političnemu položaju in
...delavskem boju.

Vsled tega pa naj nikdo ne po-
...zabi te veselice.

Veselico ne prirejamo radi do-
...bička, ampak, da se malo pozaba-
...vamo, da bo kaj duševnega užit-
...ka in razvedrila. Saj to je edi-
...no, kar za moremo delavci imeti
...danes, ko imamo na vseh koncih
...in krajih izkoriščevalce. Po eni
...strani nas izkoriščajo popi, po
...drugi pa kapitalisti. Vse to se go-
...di pa le zato, ker je v ljudstvu
...še premalo izobrazbe.

Delavcu je treba samo izobraz-
...be in spet izobrazbe; treba je da
...izobrazí sebe, ženo in otroke. Ka-
...ko pa? S čitanjem socialistične-
...ga časopisja in pripadanjem v
...socialističen klub. S temi sred-
...stvi si lahko vsak, kdor ima ma-
...lo dobre volje, pridobi znanja z
...malimi stroški. Zato pa delavci
...tu in v okolici, združimo se v
...socialistično organizacijo in bo-
...jujmo boj proti kapitalizmu po-
...tom izobrazbe. Samo z izobraz-
...vanjem nam bo mogoče prema-
...gati in streti ta krivični družab-
...ni sistem in na njegovo mesto po-
...staviti sistem, ki bo omogočeval
...bratstvo in raj na tem svetu.

Pozdrav vsem zavednim delav-
...cem v Ameriki!

John Lekše.

Sodrug! Naš list je naše naj-
...močnejše orožje! Njegujmo ga!
...Podpirajmo in širimo ga! Agiti-
...rajmo, da bo "PROLETAREC"
...še večji in močnejši! Delavstvo
...brez svojega časopisja je kakor
...življenje brez solnca.

Importiran starokrajski
...tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Im-
...portirane cigare in cigarete. Vse
...pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,
1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

POZOR! POZOR!

IG. KUŠLJAN
GOSTILNICAR

229-1st Ave. Milwaukee, Wis.

Ima najbolje pišče in vedno pripravljene pri-
...prizetke, po zmernih cenah. — Lokaln in potujoči
...rojaki — dobrodošli!

Proslava pariške komune, ki jo
...je priredil jugosl. socialistični
...klub št. 1 je, kakor vsako leto,
...tudi letos dobro izpadla. Veseli-
...ca je bila dobro obiskana in se
...je završila z gmotnega in dušev-
...nega stališča v popolno zadovolj-
...nost občinstva in članov kluba.

Dvorana je bila lepo in primir-
...no okinčana, jugosl. tamburaški
...zbor "Sloga" je udarjal izvrstno
...in pevsko zbora "Sloboda" in
..."Orel" sta pela lepe komade z
...dobrim uspehom.

Najbolj zanimiva točka na pro-
...gramu je bila brezdvomno igra
...emodajanka: "V boju za vsak-
...danji kruh", ki je, povedano od-
...krito, izpadla bolje, nego se je
...pričakovalo.

Če bi se igralo večkrat bi šlo
...brezdvomno vse bolj gladno.

Občinstvo je bilo s proslavo za-
...dovoljno. Čistega dobička bo o-
...krog \$45.

Breezy Hill, marc 16.

Sodrug urednik!

Prosim priobčite v "Proletar-
...cu" to le:

Dne 26. marca t. l. priredimo
...tukaj veliko mladeniško veselico,
...na katero vabimo vse slovenske
...delavce iz sosednih naselbin, da
...se udeležijo v velikem številu. Ka-
...kor nam je znano iz "Proletar-
...ca", se mudi sedaj v Kansas tu-
...di sodr. J. Bratkovič, ki je na
...potu za list in bo pri tej priliki
...prav gotovo prisustvoval veselici.
...Ob tej priliki bo gotovo kaj go-
...voril o političnemu položaju in
...delavskem boju.

Vsled tega pa naj nikdo ne po-
...zabi te veselice.

Veselico ne prirejamo radi do-
...bička, ampak, da se malo pozaba-
...vamo, da bo kaj duševnega užit-
...ka in razvedrila. Saj to je edi-
...no, kar za moremo delavci imeti
...danes, ko imamo na vseh koncih
...in krajih izkoriščevalce. Po eni
...strani nas izkoriščajo popi, po
...drugi pa kapitalisti. Vse to se go-
...di pa le zato, ker je v ljudstvu
...še premalo izobrazbe.

Delavcu je treba samo izobraz-
...be in spet izobrazbe; treba je da
...izobrazí sebe, ženo in otroke. Ka-
...ko pa? S čitanjem socialistične-
...ga časopisja in pripadanjem v
...socialističen klub. S temi sred-
...stvi si lahko vsak, kdor ima ma-
...lo dobre volje, pridobi znanja z
...malimi stroški. Zato pa delavci
...tu in v okolici, združimo se v
...socialistično organizacijo in bo-
...jujmo boj proti kapitalizmu po-
...tom izobrazbe. Samo z izobraz-
...vanjem nam bo mogoče prema-
...gati in streti ta krivični družab-
...ni sistem in na njegovo mesto po-
...staviti sistem, ki bo omogočeval
...bratstvo in raj na tem svetu.

Pozdrav vsem zavednim delav-
...cem v Ameriki!

John Lekše.

Sodrug! Priporočaj-
...te hrvatskim delavcem
..."Radničko Stražo"!

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večje zalogo ur, verižic, pre-
...tove in drugih dragotin. Izvršuje tudi
...vsakovrstna popravila v tej stroki po
...zelo niski ceni.

Obiščite ga!

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni
...in ranocelnik.

Izdravniška preiskava brezplačno — pla-
...čati je le zdravilo, 1924-26 Blue Island
...Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 9
...popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago
...kivši bolniki naj pišejo slovenski.

Velika prodaja!

Za \$85.000 blaga, oblek, sukenj, hlač in potrebščin za moške, moramo raz-
...prodati po tvorniških cenah najkasneje v 30 dneh, da naredimo prostor za
...spomladansko zalogo.

Nikar ne zamudite velike prilike, ki
...se vam nudi. Pridite prvi, da zbere-
...te najboljše blago, ki ga je dobili na
...zapadni strani mesta. Naša prodaj-
...alna je unijska.

1853-55 Blue Island Ave.

Ust. 1886 Chicago, Ill.

Za dobre fotografije SE OGLASI pri

dobropoznanemu fotografu, ki izdeluje vsakovrstne
...in najfinjše
...alike: otroke, družine, skupine, ženitve in društvene
...skupine.

Fotografira tudi zvečer po naročilu.

1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

NA VOGALU 14. PLACE.

TELEFON CANAL 287.

USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri
...po \$20, \$22, \$25.

Splošen pregled.

— Japonska vlada nadaljuje z bojem proti socializmu. Vlada ni zadovoljna, da so Kotoku in sodrugi umrli na visleah, njih prijatelji pa bili obsojeni v večletno ječo. Beseda socializem razdraži japonsko vlado kot rdeča čunja neumnega bika. Japonski biriči divjajo proti vsakemu, ki le kolikaj diši po socializmu. Da pa tako besno in brezmišlno divjanje rodi zaželjene uspehe, pa trošijo govorico, da socialisti nameravajo umoriti Mikada. Mikado velja še danes pri Japoncih za sveto osebo.

Take lažnjive, popolnoma neosnovane govorice pa ne morejo imeti trajnega vspeha. Končno bo zmaga la socialistična misel. Tudi na Japonskem maršira kapitalizem. Mnogi so tvorniški delavci, kmetje prihajajo na boben in odhajajo v mesta, kjer množijo delavsko rezervno armado, industrijski podjetniki pa bogatijo in osredotočujejo narodno premoženje v svojih rokah. In ta naravni kapitalistični razvoj bo provzročil, da bodo japonski delavci preje prepojeni s socialističnimi idejami kot se sanja japonski vladi.

— G. pl. Buck, ki je bil trideset let glavni tajnik centralne zveze nemških industrialeev je potrdil staro resnico, da so delavci nepremagljivi, ako so složni. Buck je sedaj, ko je vsled starosti odložil tajništvo, podal tudi odkritosrečno izjavo.

On pravi: "Še lansko leto sem izjavil na shodu delodajalskih društev, da se najmočnejša delavska strokovna društva ne morejo upirati združenim delodajalskim zvezam in njenemu kapitalu. Danes nisem tega prepričanja. Kajti stremljenje socialne demokracije (socialistične stranke) je danes izgubilo svoj utopistični značaj v mojih očeh in se čimdalje bolj bliža uresničenju. Trije veliki gospodarski boji v zadnjem letu so tako včinkovali na me."

Delavci zapomnite si besede, ki jih je izustil tajnik močne kapitalistične gospodarske organizacije. V organizirani delavski masi je taka sila, ob kateri se razbije vsaki kapitalistični naval.

— Skoraj polovica ameriških gozdov je danes lastnina pešiče kapitalistov, ki si nikdar ne nasprotujejo, če gre za profit. To ni dognal kak prekucaški socialist, marveč komisar Spencer Knock Smith, ki je dobil nalogo od predsednika Tafta, da preišče, kdo lastuje ameriške gozde.

Odkar so gozdi prešli iz rok strica Sama v last zasebnih lastnikov in delniških družb, je poskočila njih vrednost. Kapitalisti so v zvezi med seboj. Določijo cene za neobdelan les. Potem pa že ženejo te cene kviško, kot se jim zljubi. Smith pravi, da je vzrok temu pojavu iskati v načinu, v smislu katerega so Zdr. države darovale in prodajale gozdove.

Med tistimi, ki so gospodarili razkošno z državnimi gozdi, je tudi državni tajnik Ballinger, o katerem so poročali minoli teden, da je podal ostavko. O tem gospodu, ki ni gledal pazno na prste tatovom, ki so kradli kar cele gozdove, smo poročali že večkrat. Komisija v kongresu ga je oprala. In tudi Taft se joka za njim.

Ne joka se pa ameriško ljudstvo. Pač čas, da je šel in se zahvalil za tajniško mesto.

— Še le pred kratkim organizirana socialistična stranka na Kitajskem je izdala svoj prvi poziv na ljudstvo. Po živem opisu sedanega položaja na Kitajskem se glasi v pozivu: "Kitajska je v slabšem položaju kot navadna vlačuga. Vlačuga prodaja svojo ljušten, mi moramo pa se plačati za posiljevanje. Naši tlačitelji, Mandžiji so uvedli pri nas popolnoma absolutno vlado. Ta vlada mora zginiti s površja." Nadalje opisujejo v pozivu položaj delavcev, katere prodajajo in eksportirajo kot sužnje, mejtem ko imajo delavci v družih deželah pravice razgovarjati in pisati o svojih potrebah, ustanovljati društva in veliko delavsko zvezo vsega sveta." V pozivu pozivljajo vse delavce na Kitajskem, da vodijo energičen boj za idealne socializem. Nadalje zahtevajo: Odstranitev

monarhije, ustanovitev republike na podlagi splošne, enake in direktne volilne pravice za moške in ženske; nadalje naj se volijo vsi eksekutivni uradniki; predsednik države in uradniki socialne in centralne vlade. Poziv je podpisal znani kitajski socialistični agitator in organizator, sodrug Sun-Ven.

— Tudi nemški cesar ima včasih jasne trenutke. Iz Berlina poročajo, da je nemški cesar pomiloštil nekega častnika, katerega je vojno sodišče radi poskušenege samomora izključilo iz armade. Viljem je vtemeljil pomiloščenje s tem, da je rekel, da je omenjeni častnik za svoje dejanje odgovoren le Bogu in sebi.

Boga prepustimo Viljemu. V drugem je pa Viljem govoril resnico. Samomorilec je odgovoren za svoje dejanje le sebi. Ljudje nimajo pravice soditi ga.

— Politični pregnanci so poslali socialistični frakciji ruske dume list, v katerem slikajo svoj strašni položaj.

Pregnanci živijo v vasi Bogorodskoje (gubernija Vjatka). Ti stradajo že tedne. Dne 29. septembra je prišla zima, pritisnil je hud mraz. Ali pregnanci nimajo kurjave in so v letni obleki. Ker nedobivajo mesečne podpore v znesku sedmih rubljev in 50 kopejk, so se pritožili pri krajevni upravi. Tam so jim pa povedali, da nimajo denarja in jim svetovali, naj se pritožijo na višjo instanco.

Take pritožbe prihajajo tudi od drugod: iz gubernij Astrahan in Arhangel'sk. V najhujši bedi in stiski živijo pregnanci na ledenem obrežju vzhodne Sibirije.

"Ej, Bog je visoko, car pa daleč", velja še danes za Rusijo, ko ima že ustavo.

— Kongres je zaključil, da se najvišjemu zveznemu sodniku zviša plača od \$13.500 na \$15.000, višjemu sodniku pa od \$12.500 na \$14.000.

Naši vladajoči krogi imajo vzroke, da višjim sodnikom, ki so najvišji gospodarji naroda, postiljajo z rožicami. Majhni darovi ohranijo prijateljstvo.

— Kapitalisti izjavljajo, da ne bo dobrih časov, dokler delavci ne dovolijo znižati svojih bornih plač.

To se ne verjame tje v en dan, da bodo delavci meli dobre čase, če bodo v dobi neznosne draginje dobivali še nižje plače.

— Državna zbornica države Main je sprejela zakon, ki vsebuje še strožje določbe za prohibicijo, kot so bile v veljavi do sedaj.

No, pijanečvanje bo imelo še več žrtev, kot jih je tirjalo do sedaj.

Gompers in "delavska stranka." Samuel Gompers je v teku svojega govora v Indianapolisu dejal, da se republikanska in demokratska stranka ne ozirata na zahteve delavstva. Dobesedno je izrazil: Kmalu bo treba postaviti na boljše gradečo, napredno in radikalno delavsko stranko proti demokratom in republikancem. Srednji stan, obrtnik in navadni delavec so pripravljani bojevati se za svoje. "Tako je pa previdno dejal: — "mi verjamemo v razvoj in ne v revolucijo."

Bila je zopet Gompersova šahova poteza. Gompers vidi in čita, kako se socialisti množijo v ameriških delavskih unijah proti njegovi volji. In Gompers je moral nekaj reči, da delavci ne vidijo v njemu nazadnjaka, cokolj, ki ovira delavsko gibanje. Da si pa ohrani dobro ime pri svojih republikanskih in demokratskih prijateljih je pa previdno dejal, da verjame v razvoj in ne v revolucijo. Gompers se noče zameriti nikomur. Vsled tega so vsi njegovi govori prikriti tako, da bi se jih ne sramoval noben jezuit. Gompers se dela, kot bi bil za najradikalnejšo delavsko politično stranko, in če bi ga izpraševal kak sodrug v kakšnem kotu, kjer ni pri, bi še dejal, da je socialist. Ali kedar Gompers govori javno, tedaj ima dvojno lice, je nož na dve strani. Z enim očesom gleda na delavsko stranko, z drugim pa mežika republikancem in demokratom. Tak je Gompers in tak

ostane, dokler ga strokovno organizirani delavci ne bodo prisilili da se izjavi za socializem ali pa zahtvijo za predsedniško mesto strokovno organiziranih ameriških delavcev. In ta aut — aut ni več tako daleč. Morda je bližje, kot si domižlja Gompers.

O predsedniku ameriške delavske federacije je pričakovati, da bi malo natančneje poznal revolucionarni značaj socialistične stranke. Socialistična stranka ne propagira revolucije z gnojnimi vilami, cepci, sekirami ali kakim drugim orožjem. Take revolucije podtikajo socialistični stranki le nasprotniki socializma, ki lažejo vedoma, da bi stranko pred celim svetom ogrdil, da strmi za krvolictvom. Socialistična stranka je pa revolucijo (preobrat v človeški družbi) potom stopnjevalnega razvoja.

Gompersova govoranca na shodu v Indianapolisu je bila navadno demagogstvo, kakeršnega zamore izumiti le še dr. Šusterčič, vodja klerikalne stranke v Ljubljani na Kranjskem.

DOGODKI V MEKSIKI.

Včerajšnja vest iz New Yorka se glasi, da krvolok Diaz še te dni odstopi od predsedništva in njegovo mesto zasede sedanji finančni minister Jose Limantour kot začasni predsednik dokler se ne izvrše splošne volitve. Diaz, telesno in politično strt, kateri pred seboj ne vidi drugega kot poraz, je privolil v svoj odstop in baje je tudi pripravljen, pogajati se z revolucionarno "junto" za mir. Ameriški kapitalisti, kateri imajo kapital v Meksiki, so tudi pri volji — toko govori poročilo — žrtvovati Diaza, samo če dobijo dovoljenje (1) naslednika za njegovo mesto. Tozadevna konferenca med zastopniki washingtonske vlade, Diaza in zastopniki Maderinih revolucionarjev se je baje že vršila v New Yorku. Konferenca je bila tajna in izid še ni znan, vsaj danes (20. marca) še ne. (Pri ti priliki moramo omeniti, da v Meksiki sta dve revoluciji. Jedno vodi Francisco L. Madero, bivši Diazov protikandidat, jedino le z namenom, da prežene Diaza in da zasede njegovo mesto. Drugo revolucijo pa vodijo znani svobodoljubi Magon, Rivera, Villarell, De Lara in drugi, kateri se borijo proti Diazu in obenem na jasno začrtanem programu za temeljito preosnovo ustavnih pravice, ki določajo najširšo svobodo v Meksiki. Danes se ti svobodoljubi naravno borijo roka v roki s pristaši Madere, kajti predvsem gre za to, da pače Diaz. Toda Magon in tovariši so pa odločno proti vsakemu sporazumu z Diazevo vlado, kajti dobro vedo, da tiranstva še ne bo konec če prevzame predsedništvo kak Diazov privrženec kakor je Limantour, ali sploh človek, katerega priporočijo ameriški kapitalisti.)

Po vsi Meksiki vlada izjemno stanje. Diaz je po svoji stari navadi ukazal, kratkoma ustreliti brez vsakega procesa vsakogar, ki se ga zaloti na strani ustašev. Zadnje sredo so ustaši z dinamitom razdejali baroke v Juraezu, kjer taborijo federalistične ali Diazeve čete pod vodstvom generala Navarro. Zadnji taji, da bi razstrelba usmrtila katerega vojaka, dasi je to zelo nevrjetno. V bitki pri Casas Grandes pred par dnevi so federalisti vjeli petnajst Amerikancev, kateri so se borili v ustaških vrstah; najbrž so že usmrčeni.

Ameriška armada, ktere glavni stan je San Antonio, Tex., jd dobila zadnji teden veliko zalogo streljiva in živeža. Generalmajor Carter izjavlja, da bo vojaštvo tamkaj ostalo najmanj šest mesecev.

BLAZNI SISTEM.

Bogataš Otto H. Kahn iz New Yorka se je zadnji teden odpeljal v London, kjer bo navzoč pri največjem blaznem cirkusu, ki so v navadi v Evropi: kronanja kralja. Kahn je izdal za transport svoje rodbine, služinčadi in avtomobilov čez morje \$13.000. Sedež v Londonu, odkoder bo prodajal zijala, ko se bo vlekla procesija raznih kraljev in cesarskih maškar, ga bo stal \$3200. Razen tega bo še izdal tisoče dolarjev za za-

časno stanovanje, pasje in mačje pojedine in drugi luksus. — Nekdanji Amerikanci so z orožjem pognali angleškega kralja, ker ni so marali njegove vlade po "milsti božji"; sedanji Amerikanci se pa tepejo za sedeže v Londonu, kjer bodo na široko odpirali usta in oči, ko se bo na stari barbarski način vršilo kronanje angleškega kralja. Stroške teh bogataških potevuhov in klečeplazcev plačujejo pa ameriški delavci s svojimi krvavimi žulji.

Pisuh znanega les-miserables-žurnala (mizerabel pa tako, da bolj ne more biti!) v Clevelandu se je zadnji teden izkašljaj kar čez dve koloni potrpežljivega papirja. To je dobro znamenje. Pomeni, da je naše gibanje v Clevelandu že precej na trdnem in da se "Proletarec" dobro širi. V bodoče, ko nam posveti celo stran ali kar celo številko, bo to dokaz, da imamo v Clevelandu že mogočno postojanko. "Amerika" je torej nekaj barometer za naše gibanje: čimbolj kašlja in sicka neškodljive sline, temvečji je naš napredek. Zavedni delavci, kateri čitajo in širijo naš list in kateri razumejo kar pišemo, se naravno smejejo takim izmečkom stisjenih možgan. Ti bodo tudi odgovorili s ploho novih naročnikov. Pomilujemo le tiste delavce, kateri še stalno ne čitajo "Proletarca", da bi se prepričali, kako sijajno neumen je pisuh les miserables-žurnala v Clevelandu. No, s časoma se bodo že prepričali.

Simpatični štrajk premogarjev.

V Phillippi, W. Va., je 20. marca zaštrajkalo 10.000 premogarjev. Štrajk je proglašen iz simpatij do premogarjev v Tuscarawas Sherrodsville distriktu, Ohio, kateri so odložili orodje, ker so operatorji prelomili pogodbo. Na štrajk so pozvani tudi premogarji v ostalih okoliških Ohie in v pittsburskem distriktu. 1200 premogarjev v Belmont, Jefferson in Harrison, O., countijah baje kljub štrajkovnemu pozivu neče ostaviti dela.

Pa da se ne giblje! Odkar se je newyorški župan Gaynor krepko potegnil za socialiste in prepovedal tamošnjim policajem, da ne smejo motiti socialistov, kadar korakajo z rdečo zastavo po ulicah, zavzel je tudi "Glás Naroda" to stališče. Zadržajzdaj prines kakšno poročilo ali članek naklonjen socializmu, ali pa kaj ponatisne naravnost iz socialističnih listov. To je dobro. Zlomke je le, da taki listi radi pozabijo, kaj so večeraj pisali in da jutri socializem zopet pobijajo.

Samo delo zamore ustvariti bogastvo. Denar pa delajo tudi s sleparijo.

Nevrastenija.

Neki zdravniški časopis, posvečen zdravljenju živčnih nerednosti, trdi, da pomira za takimi boleznimi v Združenih Državah petinsedemdeset tisoč ljudi vsako leto. Vendar nahajamo prav malo ljudi, ki jih smatrajo za tako resne, kakor nekatere manj resne bolezni. Zdravljenje je v nekaterih slučajih popolnoma krivo, ker se uživajo za oslabele in onemogle živce namesto dobrih tonik, tešilna zdravila. Svetujemb vam, uživati Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino, ki je zanesljiva živčna tonika. V prvi vrsti vam uravna delovanje prebavnih organov, kar povzroči tvorbo nove, obilne krvi. Ta kri bo hranila živčevje in mu dajala nove moči. Dokler je vaša prebava popolna, ne boste trpeli vsled nervoznosti ali onemoglosti. Pri vseh prebavnih nerednosti se lahko zanašate na Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. V lekarnah, Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Največja trgovina

z žganjem, vinom in smokami na debejo.

Vse blago prve vrste!

Dve prodajalne:

JOSEPH H. MILLER et Comp., 917 Woodland in 6030—6032 St. Clair ave. Cleveland, Ohio.

Telefon: Cujahoga C. 4254 R in Princeton 2002.

Blago pošiljamo tudi izven Clevelanda. Pišite slovensko! Cene nizke. Potreba točna!

"NATURALIZACIJSKI ZAKON" se imenuje knjižica, ki je namenjena za tiste rojake, ki že le postati državljani Zed. držav.

Zakoni za naseljenje so čedalje bolj strogi, treba je, da si vsak nabavi tozadevno knjižico, v kateri se razlaga, kako se postane ameriški državljan.

Knjižica stane 16 ct. s poštnino in se jo naroči pri sodr. Fr. Petriču, 1830. So. Center Ave., Chicago, Ill.

Sodrug Josip Bratkovič potuje za "Proletarcem" po državi Kansas Pooblaščen je pobirati naročnino in nabirati oglase za "Proletarca" ter ustanovljati socialistične klube.

Sodrugom in čitateljem priporočamo, da mu gredo na roke. Odbor J. D. T. D.

DOBRO SLUŽBO

lahko dobi vsak mladenič ali gosposodična na železnici ali pa pri "brezžičnem brzojavu". Odkar je osemurni delavnik postal zakon in se množe brezžične postaje, primanjkuje približno 10.000 brzojavnih vslužbencev. Začetniki dobivajo \$70 do \$90 mesečno. Naša šola je pod nadzorstvom višjih brzojavnih uradnikov. Vsem, ki dokončajo šolo s povoljnim vspehom, so službe osigurane. Pišite za podrobnosti šolskemu zavodu, ki vam je najbližji. National Telegraph Institute, Cincinnati, O., Philadelphia, Pa., Memphis, Tenn., Columbia, S. C., Denver, Ia., Portland, Ore.

Stara navada je zdraviti revmatizem, trganje po udih, neuralgijo, zvinjenje itd. z Dr. Richterjevim "Pain Expeller". Pravi Pain Expeller se dobi tudi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenice in se spozna po varstveni znamki s sidrom. Pri kupovanju je treba na to paziti.

Slovenec in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico.

FRANK ZORNJAK, 1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.

Najpripravnejša in najcenejša parobrodna črta za Slovence in Hrvate.

Regularna vožnja med New-Yorkom, Trstom in Reko.

Brzi poštni in novi parobrodi na dva vijaka:

Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceanla

Druge nove parnike, ki bodo vozili 19 milj na uro, gradijo.—Parniki odplujejo iz New Yorka ob sredih ob 1 popoldan in iz Trsta ob sobotih ob 2 popoldan proti New Yorku.—Vsi parniki imajo brezžični brzojav, električno razsvetlavo in so moderno urejeni.—Hrana je domača.—Mornarji in zdravnik govorijo slovensko in hrvaško.

Za nadalje informacije, cene in vozne listke obrnite se na naše zastopnike ali pa na:

PHELPS BROS. & CO. Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.

Ako želite dobre čevlje

po zmerni ceni, se oglašite pri

Frank Dedek-u

3840 W. 26th St., Chicago, Ill.

ROJAKI v Waukeganu!

Če kečete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u, 714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

DOBRA, DOMAČA GOSTILNA v Clevelandu, Ohio

J. SVETE po domače pri ZALARJU

6120 St. Clair ave

toči vino, pivo in žganje prve vrste. Smođeje prve kvalitete so na prodaj. Za mnogobrojne poset se pripravljamo rojakom v Clevelandu, pa potnikom Lastnik.

Po navodilu slovenske angleške slovnice, tolmača in angl. slov. slovarja se lahko vsaki preprosti človek angleščine, kakor jo v navadnem življenju rabi priredi, kar je v tej delci nujno potrebno ako hoče kak boljši posel in neodvisno živeti. Knjiga v platno vezana stane samo \$1.00 in je dobiti pri

V. J. KUBELKA, 538 W. 145th St., New York.

Nove JESENSKE obleke

v vseh najnovjših krojih in barvah

\$7.50 do \$25.00

"PRESTO"

najnovjši patentovan ovratnik.

Sukne

po krojih Kerseys, Vicunas, in Tweeds v vseh barvah za moške, dečke in otroke

\$6.50 do \$30.00

LAWDALE CLOTHING HOUSE

S.W. Corner 26th & Central Park Ave.

Rudolph Layer, lastnik.

PRVA SLOVENSKA

Vinarna in Gostilna v Kaliforniji.

Kjer se toči dobra vina in inportirano pilsensko pivo. Prodaja vina na galone in na drobno.

Ant. Schnabl, cor. Trumbull ave. in 28. Str., Chicago, Ill.

Najboljše in najfinejše obleke

so po nizki ceni na prodaj pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepice, čevljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

FRANK UDOVIČ, EKSPRESMAN

1643 Blue Island Avenue. CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglašite se pri tem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo do pisnico.

Angleščina

brez učitelja! Slovensko Angleška Slovnica, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA, 538 W. 145 St., New York, N. Y.

Največja zaloga slov. knjig. Pišite po cenik!

POZOR! SLOVENCIM! POZOR! SALOON

s modernim kegjiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unike smodke. Potniki dobe šodno premočilo za nizko ceno.

Postreba točna in isborna.

Vsem Slovencom in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago

Valentin Potisek GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene pijače inse pripravljamo rojakom za obilne obisk.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Uraduje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

J. Kosirnik, krojač

izdeluje nove obleke, čisti, lika in popravlja. Cene zmjerne.

J. Kosirnik, 3708 W. 26th St.

Tel. Lawdale 1761. Chicago.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun

NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS. Telefon 1199.